

מתיר אסורים

מטרות:

- הילדים יעסקו ויתרגלו שימוש במילים: מותר, מתיר, אסור, אסיר.
- הילדים ילמדו את הקשר והניגוד שבין המילים
- הילדים ישוחחו על מגבלות בחופש ובתנועה ועל הקשר שלהן לשינה ולקימה
- הילדים ילמדו את ברכת "מתיר אסורים" באופן חווייתי ויבינו את משמעותה.

חלק ראשון: מותר ואסור

קראו יחד את השיר:

מה מותר ומה אסור / צוות פרפר נחמד / מילים ולחן: דפנה אילת

אם מוצאים תיק זר ולא מוכר
לא נוגעים בו בידיים
אם הוא נמצא ברחוב או בגינה
תיק לא מוכר הוא תמיד סכנה
כך אומר גם סבא אפרים

אסור לקבל ממתקים מאיש זר
או לרכב אתו על אופניים
הוא עלול לעשות לך משהו רע
אז למה לך להיכנס לצרה?
כך אומר גם סבא אפרים

למה, למה, למה
בכל מותר יש גם אסור?
למה, למה, למה?
נא להסביר ובקיצור!

מותר לחצות את הכביש עם אימא,
עם סבא ודוד חיים
אסור לחצות את הכביש לבד
הכביש מסוכן באופן מיוחד
כך אומר גם סבא אפרים

מותר לצייר בגיר ועיפרון
ובצבעי ידיים
צריך לצייר במקום הנכון
על גבי גיליון ולא על קיר שבסלון
כך אומר גם סבא אפרים

ענו על השאלה שבשיר – למה ישנם דברים אסורים?

למה, למה, למה...

אסור הוא לא כל כך נורא
כי הוא מציל אותנו מצרה

מותר לטפס על הגדר? - אסור!

מותר ללעוס מסמר? - אסור!

מותר לשחק עם נמר?

רק עם נמר צעצוע!

למה?

תגידו אתם!

שוחחו על הדברים האסורים והמותרים בעולמם של הילדים: בבית, בגן, אצל סבא וסבתא או בחוץ... דברים שאמא אוסרת ואבא "מתיר" ולהיפך (תרגלו את הטיות הפעלים השונות של אסור ומותר) דברים שאסורים בבית ומותרים בחצר. "איסורים" המוטלים על מבוגרים, "היתרים" המותרים למבוגרים ואסורים לילדים, "איסורים" שאני "אוסר" על אחרים ביחס לגופי, רכושי ועוד....

- 🍀 איך אני מרגיש כשמהו "נאסר" עלי? איך כש"מתירים" לי משהו?
- 🍀 מי "מתיר"? ומי אוסר? לאילו איסורים אנחנו יותר מקשיבים? לאילו פחות?
- 🍀 איזו מילה אני יותר אוהב: אסור או מותר?

חלק שני: מתיר – מותר / אסיר – אסור

הצעות למשחק:

1. ללמוד לקשור קשרים שונים ול-ה-ת-י-ר-ם. (למדו קשרים פשוטים: קשר סבתא, קשר שרוכים ועוד נלמד גם את המילה "התרה").
2. לקשור (בעדינות) ילד בקשר סבתא ולסגור את עיניו, לתת לקבוצה או לילד אחד להדריך אותו בקול כיצד "להתיר" את הקשר.
3. יצרו מעגל (קשר) שבתוכו ילד אחד. תפקיד הילד שבפנים "להתיר" את הקשר ולצאת מן המעגל. מי שהקשר "הותר" אצלו יכנס פנימה ושוב ינסה להיחלץ.

אח"כ שיחת סיכום:

- 🍀 איך אני מרגיש כשאני קשור? (או אסור בעברית יותר עתיקה), האם לפעמים זה נעים לי? (חשבו על הזדמנויות שבהם חופש התנועה שלי מוגבל וזו חוויה נעימה כמו למשל בחיבוק חזק?)
- 🍀 איך אני מרגיש כש"מתירים" אותי?
- 🍀 מה אני עושה כדי "להתיר" את הקשר?
- 🍀 מה הקשר בין קשר להתרה?
- 🍀 מה הקשר בין מותר ומתיר?

הצעה לצפייה – פרק מתוך פרפר נחמד: <http://www.23tv.co.il/2060-he/Tachi.aspx>

חלק שלישי: הברכה

נשוחח על איברי הגוף שלנו.

- אילו איברים יש לנו בגוף? (ידיים, רגליים, ראש, עיניים, אוזניים).
כאשר אנו ישנים האיברים בגוף שלנו נחים, הם מפסיקים את פעילותם ונמצאים בהפסקה. חופש התנועה שלהם מוגבל... האם הם אסירים? מה "אסר אותם"? כיצד "נתיר" אותם?
מי ממשיך לעבוד ללא הפסק גם בשינה? המוח, הלב והנשימה.

כאשר אנחנו מתעוררים אנחנו מזיזים את האיברים שלנו, מתמתחים ומניעים אותם מחדש. מה מאפשר לנו את החזרה לפעילות ולתנועה (לאפשר שיח פתוח ולא לכוון בהכרח ליחוס לה'!)

הברכה שנעסוק בה היום קשורה באיברי הגוף.

בְּרוּךְ אַתָּה ה',
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
מְתִיר אֲסוּרִים.

- על מה אנחנו מברכים את הקדוש ברוך הוא בברכה שלפנינו?
 כיצד ה' "מתיר אסורים"?
 מה הקשר בין שינה למאסר? מה קורה לחופש התנועה שלי כשאני ישן?
 האם הגבלת חופש השינה שלי בשינה נעימה לי?

דיברנו על אסור שהוא ההיפך ממותר ואסור שהוא כלוא או אסיר. מיהם הכלואים בברכה? – האיברים שלנו. אנו מברכים את ה' על כך שהוא משחרר את האיברים הכלואים שלנו בבוקר. איך הגוף שלכם מרגיש כאשר אתם קמים בבוקר? איך הידיים? איך הרגליים? איך הפנים? איך אנו יכולים להתיר את האסורים? יש לכם רעיון?

פעילות בחוץ או בפנים:

מתיחות של האיברים השונים בגוף. ניתן לתת לילדים להוביל את התנועות.

לקראת המשך לימוד:

המציאו תנועה שתתאר את תהליך "התרת האסורים" כשקמים בבוקר, הוסיפו אותה ליתר התנועות שהמצאתם לברכות השחר האחרות.

חלק רביעי: מה הלאה? הפנמת התהליך

כעת נסו לדמיין – מה תהיה ברכת השחר הבאה?

לגנות – חשוב לתת לילדים להמציא את הברכות הבאות על מנת לבדוק עד כמה הפנימו את התהליכיות המתוארת בברכות השחר.

הצעה ליצירה:

כל ילד יצייר או ייצר את אחת מברכות השחר "הבאות שהמציא".
ניתן לילדים לנחש: איזו מהברכות המומצאות אכן נמצאת בסידור?
ברכה שנייה: "מתיר אסורים"

נתחיל בשיחה עם התלמידים על איברי הגוף שלנו. **אילו איברים יש לנו בגוף?** (ידיים, רגליים, ראש, עיניים, אוזניים).

כאשר אנו ישנים האיברים בגוף שלנו נחים, הם מפסיקים את פעילותם ונמצאים בהפסקה (המוח, הלב והנשימה ממשיכים לעבוד כל הזמן). כאשר אנחנו מתעוררים אנחנו מזיזים את האיברים שלנו, מתמחים ומניעים אותם מחדש. הברכה שנעסוק בה היום קשורה באיברי הגוף.

לפתוח את הסידור בברכות השחר ולכתוב את הברכה על הלוח: **"בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶךְ הָעוֹלָם מְתִיר אֲסוּרִים"**. **מְתִיר**- משחרר. **אֲסוּרִים** – כלואים. ישנו אסור ההיפך ממותר ואסור שכוונתו לכלוא (כמו אסיר).

מי הכלוא? – האיברים שלנו. אנו מברכים את אלוקים על כך שהוא משחרר את האיברים הכלואים שלנו בבוקר. **איך הגוף שלכם מרגיש כאשר אתם קמים בבוקר? איך הידיים? איך הרגליים? איך הפנים? איך אנו יכולים להתיר את האסורים? יש לכם רעיון?**

פעילות:

אפשר לעשות הפעילות בחוץ

שיעור התעמלות, מתיחות של האיברים השונים בגוף.
ניתן לתת לתלמיד להוביל את התנועות.

הגוף שלנו אינו סגור בפני העולם, הוא יוצר קשר עם העולם: יש לנו חושים ואיברים שבעזרתם ובאמצעותם אנו מקיים קשר בין הגוף לבין מה שקורה סביבנו. יש לכם דוגמות איך אנו מקיימים את הקשר הזה? (חוש הטעם, חוש המישוש, חוש הריח, חוש הראיה, חוש השמיעה).

באיבר החשוב שיש לנו נקרא "ראש" קיימים בו איברים – מה הם? (עיניים, אף, פה, אוזניים) נקרא את המדרש שנכתב בידי חכמים לפני שנים רבות: "שומרי ראש". במדרש זה מתוארים נוזלים שונים אשר עומדים כמו שומרים בפתח השערים השונים של הגוף ושומרים עליו.

המדרש - "שומרי ראש" מעובד לתלמידים

פרצוף שברא הקדוש ברוך הוא בבני האדם יש בו כמה נוזלים שאינם מתערבבים זה בזה. הדמעות – מלוחות.

הנוזל שבאוזן – שמן.

הנוזל מסריחה.

הרוק – מתוק.

למה הדמעות מלוחות? כדי שדם לא יבכה יותר מדי על דברים עצובים.

למה הנוזל שבאוזן שמן? כדי ששמועות רעות שאדם לא שומע לא יגיעו ישר לליבו.

מפני מה הנוזל מסריחה? כדי להגן עלינו מהריחות הרעים שיש לפעמים בחוץ.

ומפני מה הרוק מתוק? כדי לעזור לנו כשאנחנו אוכלים אוכל לא טעים.

הבהרת המדרש: מול העיניים הרואות יש דמעות.

מול האף המריח יש נוזל.

מול האוזן השומעת יש את נוזלי האוזן – השעווה שאנו מרגישים לפעמים באוזן.

מול הפה שנכנס דרכו האוכל והשתייה יש רוק.

נשים לב: נוזלי האוזן שומרים ששמועות רעות לא יגיעו מהר מדי ללב. לפי המדרש מה זה יגרום לנו?

הרוק ממתיק לנו את האוכל אם הוא לא טעים.

הנוזל באף עוזרת לנו לא להריח ריחות רעים מדי שיש בחוץ.

ואילו הדמעות אינן מרשות לנו להתמסר לצערנו בצורה כזו שמסכנת אותנו.

מה עוד שומר עלינו בפני החוץ? אילו עוד איברים? (ריסים, עפעפיים, עור, שערות באף ובאוזן, שפתיים).

פעילות:

כל תלמיד יקבל ציור של קווי מתאר של ראש, הם יוסיפו את האיברים שיש.

את שומרי הראש יצבעו בצבע אחר.